

קונטרס

ישוב הדעת

יבאר את מעלת האדם הזוכה להיות מיִשָּׁב תמיד
בדעתו, ואינו עושה שום מעשי פְּזִיזוֹת. וְאֵל כָּל
זֶה זֹכִים רק על־ידי תקוף האמונה בו יתברך,
ולהרבות בתפלה ובהתבודדות, ובדבקות הפורא
יתברך שמו.

בנוי ומיסד על־פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל־פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על־ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תוכב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיכִים הֲרֵבָה יָשׁוּב
הַדַּעַת עַל כָּל דְּבָר וְדְבָר שְׂרוּצִים לַעֲשׂוֹת, וְלִכֵּן צָרִיכִים
הֲרֵבָה לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂיִזְכֶּה לֵישֵׁב אֶת
דַּעְתּוֹ, כִּי בְּפִרוּשׁ גָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק
ב', סִימָן י'), אֲשֶׁר מֵה שְׂפָנֵי-אָדָם רְחוּקִים מֵהַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, זֶה רַק מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם יָשׁוּב הַדַּעַת. וְעַל
נִקְדָּה זֶה צָרִיכִים הֲרֵבָה לַעֲבֹד — לֵישֵׁב דַּעְתּוֹ מֵה הוּא
עוֹשֶׂה בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמֵה תְּכַלִּיתוֹ. וְאִם יִזְכֶּה לֵישׁוּב
הַדַּעַת, אָז יֵאִיר עָלָיו אֹרֹךְ יִתְבָּרֵךְ בְּאֹר צַח וּמְצַחְצַח.
(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תנשא)

קוֹנְטֵרס

יְשׁוּב הַדַּעַת

.א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵין עוֹד בְּרָכָה לְאָדָם כִּי "יְשׁוּב
הַדַּעַת", וּלְהִפָּךְ — כָּל הַצָּרוֹת הֵן מִפְּנֵי שְׂאִינְנוּ מִיִּשְׁב
בְּדַעְתּוֹ. בְּנֵי-אָדָם עוֹשִׂים מַעֲשִׂים פְּזִיזִים, וְזֶה הוֹרֵס אֶת
חַיֵּיהֶם. אָדָם עוֹשֶׂה שְׂטִיּוֹת, וְאַחֲר־כֵּן יֵשׁ לוֹ טְעָנוֹת עַל
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (מִשְׁלֵי יט, ג): "אֹלֶת אָדָם
תִּסְלַף דַּרְכּוֹ, וְעַל הַגּוֹי"ה יִזְעַף לְבוֹ". מֵאֵין בָּא דְבַר כְּזֶה,
שְׂאָדָם עוֹשֶׂה שְׂטִיּוֹת וְהַבְּלִים? כִּי אֵין לוֹ "יְשׁוּב
הַדַּעַת". אִם אָדָם הָיָה שׂוֹאֵל עֲצָמוֹ, לְשֵׁם מָה נִבְרָא?!
מָה הַתְּכַלִּית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה?! הָיָה חַי חַיִּים אַחֲרֵים
לְגַמְרֵי. כִּי אָנוּ נוֹכְחִים בְּמַצִּיאוֹת, שְׂאָדָם חוֹשֵׁב, שֶׁהַכֹּל
טֹבֵעַ וּמִקְרָה וּמִזֵּל, וְכֹל דְּאֵלִים גָּבַר, מִי שְׂחָצוֹף יוֹתֵר,
הוּא מַצְלִיחַ יוֹתֵר. וְשׂוֹכְחִים שְׂפָה נִמְצָא אִתְּנוּ הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וּמִסְתַּכֵּל עָלֵינוּ וּמְחַכֶּה שְׁנִשְׁוֹב בְּתִשְׁוֹבָה

אליו, וממתין שנפתח פינו ונדבר אליו. ומדוע איננו עושים זאת? כי אין לנו "ישוב הדעת", אם הנה לנו ישוב הדעת, היינו זוכים לידע, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ודומם, צומח, חי, מדבר, זה לבוש לגבי גלוי האין סוף ברוך הוא. אדם יכול לזכות לחיות בזה העולם כדגמת העולם הבא; אדם יכול להיות הכי מאשר בחיים; אדם יכול להיות הכי שמח, ולהרגיש שכנית עזו יתברך בעודו בגופו הגשמי, שמסתובב בזה העולם הגשמי והחמרי ומרגיש אלקות, והוא מתענג בערבות זיו שכנית עזו יתברך. ומדוע אין אדם זוכה לזה? מחמת שאין לו "ישוב הדעת"; כי אם הנה מישב עצמו בדעתו — מה לי ולצרה הזאת — להיות בעצבות, במרירות, בדכאון?! בשעה שיש לי את הקדוש-ברוך-הוא, ואם אני צריך משהו בחיי, עלי לפתח את פי, ולדבר אליו יתברך, כי אין עוד דבר חשוב יותר למעלה בשמים יותר מתפלה, כי הקדוש-ברוך-הוא מתאנה לתפלתן של ישראל, ומסבב עם האדם שיעברו עליו כל-כף הרבה משברים, כדי שיצצק: "רבוננו של עולם, חוס וחסל עלי, אזל כחי" וכו'. לוחצים את האדם עד שיצצק: "אוי וי, אוי לי וי לי"; אבל אם אין לאדם שכל, כי אין לו "ישוב הדעת", ותכף-ומיד כשעוברת עליו איזו צרה, הוא מאבד עשתונותו, ואינו יודע מה לעשות. אך כבר

ישוב הדעת

רצג

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירוּשְׁלָמִי בְּרֻכּוֹת ט, א) : אִם בָּאָה עַל
אָדָם צָרָה, לֹא יֵצוּחַ לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, אֲלֵא לִי
יֵצוּחַ וְאֲנִי עוֹנֶה לוֹ; כִּי הוּא יִתְבַּרֵךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה.
עַל-כֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (סְנֵהֲדַרִּין כב.) : הַמִּתְפַּלֵּל
— צָרִיךְ שְׂרָאָה עֲצָמוּ כְּאֵלוֹ שְׂכִינָה כְּנֶגְדּוֹ; כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, ח) : "שׁוֹיְתֵי הַיָּיִן לְנֶגְדֵי תְּמִיד"; כָּל
אָדָם צָרִיךְ לְהִגִּיעַ לְ"יִשׁוּב הַדַּעַת" כְּזֶה, שְׂרָגִישׁ
שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֶה, אֶתוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְאִז
יִהְיֶה תְּמִיד שְׂמֵחַ, יִתְחַזֵּק תְּמִיד בְּכָל הַמְּצָבִים שְׁעוֹבְרִים
עָלָיו, כִּי אֶצְלוֹ יִתְבַּרֵךְ שׁוֹרֵה רַק הַשְׂמֻחָה, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב
(דְּבָרֵי-הַיָּמִים-א טז, כז) : "עַז וְחֲדוּהָ בְּמִקּוֹמוֹ"; מְתֵי זוֹכָה
אָדָם לְהִיּוֹת תְּמִיד שְׂמֵחַ, וְלַעֲבֹר עַל כָּל הַמְּשֻׁבְּרִים
וְהַגְּלִים וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים עָלָיו? רַק אִם יֵשׁ לוֹ "יִשׁוּב
הַדַּעַת", וּמָהוּ? לְדַעַת בִּידִיעָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, אֲשֶׁר
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִי
פְּרֻטִית, וְאִין פֶּה שׁוֹם טְבַע, מְקַרָּה וּמְזֵל. וְאִנּוּ רוֹאִים
בְּחֹשׁ, שְׂבִנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם יִנְצְחוּ, וְהֵם יִשְׁפִּילוּ
אֶת זַוְלָתָם וְיִכְנִיעוּהוּ, וְלִפְתַּע פִּתְאֹם בָּאָה לָהֶם צָרָה כְּזוֹ,
שֶׁלֹּא תֵאָרוּ וְשִׁעְרוּ כָּלֵל. לְזֹאת, אִין כְּדָאֵי לְהִתְחִיל אֶף
פַּעַם עִם אֶף אֶחָד, כִּי אִין יוֹדְעִים מָה יִקְבְּלוּ בְּחִזְרָה.
עַל אָדָם לְבַטֵּל עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְלַחֲיוֹת עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ,
כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (וִיקְרָא כו, יב) : "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי
לְכֶם לְאֱלֹהִים, וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעַם", אוֹמֵר רַש"י : אֲטִיל

עמכם בגן-עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני; אדם יכול להגיע בזה העולם ל"ישוב הדעת" כל-כף גדול, עד שיִרְגִישׁ שְׁשִׁכִּינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵּךְ נִמְצְאָת עִמּוֹ, אִתּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְאִזְ אֵינְנוּ צָרִיךְ אֶת אֵף אֶחָד. רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם נִשְׁפָּרִים, מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם חֲבָרִים, אוֹ אֵף אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֵה לְדַבֵּר עִמָּהֶם וּלְהִתְעַסֵּק אִתָּם, זֶה בָּא מִחֲמַת קִטְנוּת הַדַּעַת, שְׁחֹשְׁבִים כְּאִלוֹ הַחֶבֶר יְכוּל לַעְזוֹר לָהֶם, אוֹ לְהִרְע לָהֶם וְכוּ'; אֲבָל אִם יֵשׁ לְאָדָם "יִשׁוּב הַדַּעַת", וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מִחֵיה, מְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, אֲזִי אֵינוֹ צָרִיךְ אֶת אֵף אֶחָד רַק אֶת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְעוֹשֶׂה מִהָעוֹלָם הַזֶּה — עוֹלָם הַבָּא, וּמְטִיל עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּגֵן-עֵדֶן; אֲשֶׁרִי הָאָדָם הַזּוֹכֶה לְהִגִּיעַ לְמַדְרָגָה זוֹ! וְכִיצַד זוֹכִים לָזֶה? רַק עַל-יְדֵי "יִשׁוּב הַדַּעַת", שְׂאָדָם צָרִיךְ לֵישֵׁב עִצְמוֹ, שְׁהֵנָּה אֲנַחְנוּ פֹּה, וְעוֹד מְעַט אָנוּ יוֹצְאִים מִפֹּה, וְלִכֵּן לָמָּה לָנוּ לָרִיב עִם זוּלָתָנוּ?! לָמָּה לָנוּ לְהִתּוֹכַח עִם זוּלָתָנוּ?! לָמָּה לָנוּ לְסַבֵּל סִבָּל כָּל-כָּף גְּדוֹל?! בְּשַׁעַת שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ, וְרוֹצֵה לְשֵׁרוֹת בָּנוּ. עָלִינוּ רַק לְפָתַח אֶת הַלֵּב, וְלָתֵת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂיִכְנַס בֵּינֵינוּ, עָלִינוּ רַק לְפָתַח אֶת הַפֶּה וּלְדַבֵּר אֶל קוֹנֵנוּ, וְכָל מָה שְׂאָנוּ צָרִיכִים בְּזֶה הָעוֹלָם, עָלִינוּ לְבַקֵּשׁ רַק מֵאֵתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. זֶה צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּרֹאשׁ מְעִינֵנוּ — רַק הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזוֹהִי שְׁלֵמוֹת "יִשׁוּב

הדעת" — כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּעֵצְמוֹ, שְׂאִין לוֹ אֵף אֶחָד
 בְּעוֹלָם רַק הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָזִי הוּא הַכִּי מְאֹשֵׁר.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם תִּזְכּוּ לְ"יִשׁוּב הַדַּעַת"
 אֲמַתִּי, לְדַעַת שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֶתְכֶם, תִּהְיוּ
 תָּמִיד שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, וְתִשְׁכְּחוּ מִכָּל צָרוֹתֵיכֶם,
 וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמוֹ יְתִבְרַךְ, וְלֹא תִהְיֶה לְכֶם שׁוֹם קְנָאָה
 וְשִׁנְאָה עַל שׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי מֶה לְכֶם עִם
 אֲחֵרִים?! מֶה לְכֶם לְהִסְתַּכֵּסֵךְ עִם אֲחֵרִים?! עַל-יְדֵי
 "יִשׁוּב הַדַּעַת" זֹכִים לְשְׁלוֹם-בֵּית אֲמַתִּי; הַבַּעַל עוֹרֵךְ
 לְעֵצְמוֹ חֲשָׁבוֹן: "מֶה אֲשַׁתִּי יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת לִי רַע בְּלִעְדֵי
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא". וְלִהְפֹךְ — הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה חֲשָׁבוֹן
 הַנֶּפֶשׁ וּמִיִּשְׁבֵּת דַּעְתָּהּ: "מֶה בַּעְלִי יְכוּל לְהַרַע לִי
 בְּלִעְדֵי יְתִבְרַךְ". וְאִם יֵשׁ לְאֶחָד מִשְׁנֵיכֶם יְסוּרִים, בְּסִימָן
 שֶׁהוֹצֵאתֶם אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחַיֵּיכֶם, שְׂכַחְתֶּם
 מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ, וְלָכֵן אַתֶּם סוֹבְלִים סָבֵל כָּל-כָּף גָּדוֹל; כִּי
 כָּל הַמַּחְלֶקֶת וְהַמְרִיבוֹת וְאֵי הַהֲבָנוֹת בָּא רַק,
 כְּשֶׁמוֹצִיאִים אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחַיֵּי הַנְּשׂוֹאִין.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַכְּנִיסוּ בְּעֵצְמְכֶם "יִשׁוּב
 הַדַּעַת" אֲמַתִּי, שְׁתַּתִּישְׁבוּ בְּדַעְתְּכֶם, לִידַע אֲשֶׁר "אַתָּה
 הָרֵאתָ לְדַעַת כִּי הָיִי"ה הוּא אֱלֹקִים, אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ";
 וּכְכֹל שֶׁתְּכַנִּיסוּ בְּעֵצְמְכֶם יְדִיעָה זוֹ, תִּהְיוּ הַכִּי מְאֹשֵׁרִים;
 וּבְמִקוֹם לְצֵאת לָרִיב עִם הַזּוֹלָת — הַבַּעַל עִם הָאִשָּׁה,
 וְהָאִשָּׁה עִם הַבַּעַל, וּשְׁנֵיהֶם עִם הַיְלָדִים, אוֹ עִם

הַשְּׂכָנִים, הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוֹקִים, תִּתְחִילוּ לְהַכְנִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ חַיִּיכֶם. וּדְעוּ לָכֶם, שֶׁכָּל אֲשֶׁר
קוֹרָה אֶתְכֶם, זֶהוּ רַק מַחְמַת שְׁהַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא
אֶתְכֶם, שְׂתַחֲזְרוּ אֵלָיו. וְאִם יֵשׁ לָכֶם כָּל-כָּף הַרְבֵּה
יְסוּרִים מִהַזוּלָּת, סִימָן שֶׁעֲלֵיכֶם לְבַרַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וְלִשְׁמַח יוֹתֵר עִמּוֹ
יִתְבַּרֵךְ. וְזוֹ שְׂלֵמוֹת "יְשׁוּב הַדַּעַת" — שְׂאָדָם חַי עִם
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; אֲשֶׁרֵי הָאָדָם הַמְּכַנֵּים דְּבוּרִים אֵלָיו
בְּלִבּוֹ וּבַדַּעַתוֹ, שְׂאֹז יִרְגִישׁ טַעַם עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה,
אֲשֶׁרֵי לוֹ!

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בְּזֶה הָעוֹלָם עָקַר הַתְּכָלִית,
שְׂאָדָם יִזְכֶּה לְהַפִּיר אֶת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, וְרַק בְּשִׁבִיל
זֶה נִבְרָאנוּ — שְׂנִזְכֶּה לְרֹאוֹת בְּמוֹ עֵינֵינוּ אֶת רוּחַנִיּוֹת
חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ; כִּי בְּאֵמַת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָא
אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת מְנַקְדַת הָאֲצִילוֹת עַד סוֹף נִקְדַת הַמְּרַכְז
שֶׁל הָעוֹלָם הַגָּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי הַזֶּה, וְהוּא יִתְבַּרֵךְ הַלְבִישׁ
עֲצָמוֹ בְּלְבוּשִׁים עַל גְּבֵי לְבוּשִׁים: דוּמָם, צוּמָח, חַי,
מְדַבֵּר, וְנִתֵּן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה; כְּשֶׂאָדָם זוֹכֶה וְלוֹמֵד תּוֹרָה,
שֶׁהִיא חֻמַּתּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמְקַיֵּם מְצוּוֹתָיו, שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ
יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מְזַדְדֵּף לְגַמְרֵי, וְזוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל

מדרגה כזו, שהיא רואה מכל דבר את האלקות שיש בו. וזו התכלית אשר בשבילה נבראנו בזה העולם, וזה מה שאנו צריכים לעשות פה — לגלות את הקדוש-ברוך-הוא מכל פרט ופרט מפירטי הבריאה. בודאי להגיע לידיעה זו, אין זה בא בנקל, כי עוברים על האדם הרבה נסיונות קשים ומרים — הן מעצמו, שנכשל בכל מיני עברות, בר מינו, נטמא בכל מיני טמאות וזהמות, רחמנא לישזבן, והן מהחברה סביבו, שלומד ממעשי הרשעים, ומחקה את מעשי הגויים. כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם"; שכל זה ברא הקדוש-ברוך-הוא בשביל הבחירה והנסיון; כי אם היה גלוי לכל בריה בזה העולם, שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, אזי לא הייתה תכלית לבריאה, והיינו פדגמת מלאכים, אשר למלאך אין שום בחירה. עקר תכלית הבריאה היה שהקדוש-ברוך-הוא רצה שתהיה לנו בחירה בזה העולם — לבחר בטוב, או, חס ושלום, ברע; לבחר באמונה ברורה ומזככת בו יתברך, או, חס ושלום, במעשי הרשעים, שזהו הפך האמונה, כפירות ואפיקורסות, שטיות וכו'. וכשאדם זוכה, ואף שמצוי בין רשעים, בין גויים, בין מעלימים ומסתירים את הקדוש-ברוך-הוא, והוא מתגבר על יצרו ומושך עצמו רק אליו יתברך, מעלתו גבוהה מאד בשמים. אבל אי

אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לָזֶה, אֲלֵא עַל-יְדֵי לְמוֹד תּוֹרָה, שְׁאָדָם לֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּמְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ, עַל-יְדֵי-זֶה מִזְדַּכֵּךְ בְּזַכּוּךְ אַחַר זַכּוּךְ, וְזוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל מַדְרָגָה זוּ — לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִכָּל פֶּרֶט מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה. וּכְשֵׁי-הוּדֵי זוֹכֶה וּמִפִּיר אֶת הַבוֹרָא מִכָּל פֶּרֶטֵי הַבְּרִיאָה, נִמְשָׁךְ עָלָיו "ישׁוב הדעת" אֲמַתִּי; כִּי אֵין עוֹד "ישׁוב הדעת" גְּדוֹל מְזֶה שְׁאָדָם זוֹכֶה לְהַפִּיר אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. אָנוּ רוֹאִים שְׁבַנֵי-אָדָם עֲצָבָנִים, סוֹבְלִים כָּל-כָּךְ הַרְבֵּה יְסוּרִים, מְרִירוֹת, דְּכֹאוֹנוֹת, יְאוּשׁ, מַגְבִּיהִים יְדִים מְרַב נְסִיוֹנוֹת וְצָרוֹת וּבְלִבּוּלִים וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, שְׁיֵשׁ לָהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, וּלְבִסוּף נְשִׁבְרִים וְאוֹמְרִים, שְׁאֵין זֶה בְּשִׁבְלִים, וְאֵינָם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִתְכַן שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָרִיף אוֹתָם. כִּי נִכְנָסִים לָהֶם דְּמִיוֹנוֹת, וּמְזֶה נַעֲשִׂים מִמְרָמְרִים וְשִׁבוּרִים וְעֲצוּבִים, וְסוֹבְלִים יְסוּרֵי תַפְת, מְרַגְּשִׁים אֶת הַגִּיהֵנוּם בְּזֶה הָעוֹלָם; הֵיכֵן שְׁמִסְתוֹבְבִים וְהוֹלְכִים — מְרִים חֲיִיהֶם פְּלַעְנָה, וְחֲשִׂים אֶת אֵשׁ הַגִּיהֵנוּם, וְהֵם בְּכַעַס עַל כָּל אֶחָד, רוֹתְחִים וְעֲצָבָנִים וּמְכִים אֶת כָּל הַנִּקְרָא בְּדַרְכָּם. מֵאֵין נִמְשָׁךְ דְּבַר זֶה? מִחֲמַת שְׁאָדָם מְסַכֵּן, שְׁכַח מֵהַתְּכָלִית, שְׁבִשְׁבִילָה בָּא לְעוֹלָם הַזֶּה; כִּי אִם הָיָה אָדָם יוֹדֵעַ לְשֵׁם מֵהַיְרָדָה נִשְׁמָתוֹ לְכֹאן, אֲזִי הָיָה לוֹ "ישׁוב הדעת" אַחַר לְגִמְרֵי. וּבְשִׁבִיל שְׁאֵין אָדָם זוֹכֶה לְ"ישׁוב הדעת" הַזֶּה, מִחֲמַת זֹאת סוֹבֵל אֶת כָּל

יסוריו. לזאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִקְשִׁיבוּ נָא אֶל
 דְּבָרַי, וְעַמְדוּ רְגַע וְהִתְיַשְׁבוּ בְּדַעְתְּכֶם, הֲאִם לֹא סִבַּלְתֶּם
 מִסְפִּיק בְּחַיֵּיכֶם?! הֲאִם לֹא מִסְפִּיק כָּבֵר הַיְאוּשׁ,
 הַדְּכָאוֹן, הַמַּחְשְׁבוֹת שֶׁל הַתְּאֵבֵדוֹת, הַמַּחְשְׁבוֹת שֶׁל אָפֶס
 תְּקוּהָ?! הַחֲשֵׁךְ שֶׁמַּחְשִׁיךְ אֶת עֵינֵיכֶם, עַד שְׁאִינְכֶם
 רוֹאִים שׁוֹם אוֹר בְּקִצָּה הַמְּנַהֵרָה?! הֲאִם לֹא דֵי בְּכָל
 הַסֵּבֶל אֲשֶׁר אַתֶּם סוֹבְלִים?! בָּאוּ וְהִתְחִילוּ לְהִתְיַשֵּׁב
 בְּדַעְתְּכֶם, עַל מֵה וְלָמָּה נִבְרָאתֶם?! וּמָה יֵשׁ לָכֶם
 לַעֲשׂוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם?! וְלָמָּה בְּאַמַּת הוֹלֵךְ לָכֶם כָּל-כָּף
 מִר בְּחַיִּים?! מִדּוּעַ עוֹבְרִים עֲלֵיכֶם כָּל-כָּף הַרְבֵּה
 מִשְׁבָּרִים בִּימֵי הַבְּלָכֶם?! הַאִינְכֶם תּוֹפְסִים, שְׁמִפְנֵי
 שְׁנַתְּרַחֲקֶתֶם מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשָׂבִיל זֶה אַתֶּם
 סוֹבְלִים מֵה שְׁאַתֶּם סוֹבְלִים; כִּי אִם הֵייתֶם מַחְדִּירִים אֶת
 בּוֹרָא כָּל עוֹלָמִים בְּחַיֵּיכֶם, אֲזַי בְּנִקְל הָיָה הַכֹּל מִשְׁתַּנָּה
 אֶצְלָכֶם, וְהֵייתֶם עוֹבְרִים וּמְדַלְגִים עַל הַכֹּל. לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עַקֵּר הַתְּכֵלִית בְּזֵה הָעוֹלָם — לְקַיֵּם
 אֶת הַמְצוּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יְתָבָרֵךְ, וְלִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא
 חֻמַּתוֹ יְתָבָרֵךְ, וּכְפִי שְׁאָדָם לֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם מְצוּוֹתָיו
 יְתָבָרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מְזַדְכֵּךְ בְּזָכוֹךְ אַחַר זָכוֹךְ, עַד שְׁמַגִּיעַ
 אֶל זָכוֹךְ הַנֶּפֶשׁ, שְׁמַרְגִישׁ נַעַם וְעֲרֵבוֹת בְּחַיִּים. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אַל תְּתַיָּאֲשׁוּ מִחַיֵּיכֶם, כָּל אֲשֶׁר עָבַר
 עֲלֵיכֶם עַד עַתָּה הָיָה רַק בְּשָׂבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן,
 לְנִסּוֹת אֶתְכֶם אֶל מִי תִבְרָחוּ בְּעַת צָרָה. אַךְ מִפְּנֵי שְׁאִין

לְאָדָם "יָשׁוּב הַדַּעַת", לְכֵן עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר; כִּי אִם אָדָם הָיָה מֵיֵשֵׁב אֶת דַּעְתּוֹ, וַיּוֹשֵׁב בְּאִיזָה חֶדֶר מְבֻדָּד אוֹ בְּשָׂדֶה אוֹ בְּיַעַר שָׁעָה אַחַת, וְחוֹשֵׁב: הֵיכֵן אָנִי בְּעוֹלָם?! מָה אָנִי סוֹבֵל?! לְשֵׁם מָה בָּאתִי לְכָאן?! מָה הַתְּכֵלִית שְׁלִי בְּחַיִּי?! אִם אָדָם הָיָה זוֹכֵה לְ"יָשׁוּב הַדַּעַת" הַזֶּה, כְּבָר הָיוּ מִשְׁתַּנִּים כָּל חַיִּיו, אֲלֵא אָנוּ רוֹאִים בְּחוֹשׁ, שְׂבָנֵי-אָדָם אֵינָם זוֹכִים לְ"יָשׁוּב הַדַּעַת", מֵרַב מְרִירוֹת וְדִכְאוֹן, וְאֵינָם מֵיֵשְׁבִים דַּעְתָּם — מָה יֵשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם?! וְלָמָּה הִצְרִיכוּ לְסִבֵּל כָּל-כָּף הַרְבֵּה?! וְלָכֵן בְּנֵי-אָדָם מְמַרְמְרִים, כְּעֶסְנִים וְרִגְזָנִים, מוֹצְאִים עֲצָבִיהֶם בְּבֵית: עַל הָאִשָּׁה, עַל הַבַּעַל, עַל הַיְלָדִים, עַל קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה, הַכֹּל הוֹלֵךְ בְּכַעַס וּבְרָגֶז, וְהַכֹּל בָּא מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם "יָשׁוּב הַדַּעַת" אֲמַתִּי, לִידַע מָה הַתְּכֵלִית בְּזֵה הָעוֹלָם.

וְאֵיךְ זוֹכִים לְ"יָשׁוּב הַדַּעַת"? אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (עִין בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן י'): כְּשִׁיְהוּדֵי שָׁשׁ וְשִׂמְחָה עַל נִקְיַת יְהוּדוֹתוֹ, וּמִתְחִיל לְהִתְיָשֵׁב: "רַגַע, אָנִי יְהוּדִי! וּמָה זֶה יְהוּדִי? שְׂמֵאֲמִין בְּאֵל עוֹלָם, שֶׁהוּא יְחִיד וּמְיַחֵד, אֲשֶׁר אֵף גּוֹי מְגוֹיֵי הָאָרְצוֹת אֵינּוּ מֵאֲמִין בְּזֵה, וְתִהְלֶה לְאֵל שְׁלֵא עֲשֵׂנִי גּוֹי, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָאֲנִי מִזְרַע יִשְׂרָאֵל, וְאֲנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּאֵל עֲלִיוֹן וּמְלֹךְ עוֹלָם יְחִיד קַדְמוֹן" וְכוּ'. וּבִנְקֻדָּה זוֹ כָּל-כָּף מְתִיָּה עֲצָמוֹ,

עד שרוקד מרב שמחה, וזה מכניס בו "ישוב הדעת"; כי אי אפשר להגיע ל"ישוב הדעת" אלא על-ידי שמחה, וככל שאדם שמח יותר, כן זוכה ל"ישוב הדעת" יותר. אבל הפעיה הגדולה ביותר של האדם, שאינו יכול לשמח מרב צרות ומרירות שעוברות עליו מבית — מבפנים, ומבחוץ — מהבריות, ואיננו יכול לשמח; כי אין אדם שלא יסבל סבל בחייו, עד שקשה לו אפלו לשמח, ואז אין לו "ישוב הדעת". על-כן היכן ההתחלה? אלא כשאדם מתחיל לבקש את השם יתברך, שיתן לו שמחת החיים, שיזכה ל"ישוב הדעת", על-ידי התפלה הזו שאדם מדבר ומשיח מדעתו אל קונו, אט אט מסיר את החלדה שנדבקה בנשמתו, וזוכה להגיע ל"ישוב הדעת" אמתי, ו"ישוב הדעת" הזה מכניס בו שמחה, והשמחה מכניסה בו "ישוב הדעת", וכן חוזר חלילה, עד שזוכה להיות מישב בבורא יתברך שמו. על-כן, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות לידע על מה באתם לזה העולם, תלכו למקום פנוי שאין בו בני-אדם, לשדה או ליער או בחדר מיוחד, ותדברו אליו יתברך כדבר איש אל רעהו והבן אל אביו, בשפת האם שלכם, וכל לבבכם תשיחו ותספרו לפני קונכם. ואף שידמה לכם בתחלה כאלו הכל אבוד, ואין רוצים אתכם בשמים, תדעו לכם שהכל שקר וכזב, הכל דמיונות, מחמת עוונותיכם,

שְׁנַת־בְּלִבְלָה דַעַתְכֶם וְנַתְעַקֶם לְבַבְכֶם וְנַטְמַטֶם שְׁכֻלְכֶם
 בְּעַקְמוּמִיּוֹת וּבְסַפְקוֹת עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁכַל זֶה
 מְכַנִּים בְּכֶם סַפְקוֹת — "הַיֵּשׁ הַיּוֹי" הַבְּקָרְבָנוּ אִם אֵין",
 אֲשֶׁר הוֹרְסִים אֶת כָּל הַחַיִּים; אָבֵל אִם נִרְגִיל עַצְמֵנוּ
 בְּעַקְשָׁנוֹת גְּדוּלָה לְדַבֵּר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְבַקֵּשׁ
 וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּפְתַּח לִי אֶת
 הַמַּח, אֶת הַלֵּב, שְׁאַתְחִיל לְהַרְגִישׁ אוֹתְךָ, שְׁאַתָּה פֹה,
 שְׁאַתָּה אוֹהֵב אוֹתִי" וְכוּ'. וּכְכֹל שְׁאָדָם יִרְבֶּה בַתְּפִלָּה
 וּבְשִׂיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, כְּמוֹ-כֵן יִכְנֵס בּוֹ "יִשׁוּב
 הַדַּעַת", שְׂיִהְיֶה מִיֵּשֵׁב בְּדַעַתּוֹ, וּכְכֹל שְׂיִהְיֶה מִיֵּשֵׁב
 בְּדַעַתּוֹ, כֵּן יִזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה
 עֲצוּמָה; כִּי אֵין עוֹד שְׂמִחָה כְּמִי שְׂזוּכָה לְשִׁמּוֹר שְׂבֵת,
 אִף שְׂרוּאָה שְׁכֻלָּם מְחַלְלִים שְׂבֵת, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים,
 אָבֵל הוּא שֶׁשׁ וְשִׂמְחַ שְׂזוּכָה לְשָׁבוֹת וְלַנּוּחַ בָּהּ, וְנִזְהָר
 לְבָלִי לְחַלְלָהּ, וּמֵאֲמִין בְּאֵל עוֹלָם, שְׂצוּנוֹ לְשִׂמְרָה, וְיוֹדֵעַ
 כִּי "מְחַלְלֶה מוֹת יוֹמַת" (שְׁמוֹת לֵא, יד). וְנִזְהָר בְּכֹל
 הַלְכוּתֶיהָ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְכֵן אֵין עוֹד שְׂמִחָה כְּמִי
 שְׁנִשְׁמָר בְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, בְּטָרְפוֹת וּנְבִלוֹת, בְּשִׁר
 הַחֲזִיר וְהַשְּׂפָנִים, הַחֲמוּרִים וְהַגְּמָלִים, אֲשֶׁר בְּעוֹנוֹתֵינוּ
 הַרְבִּים, אֲמוֹת הָעוֹלָם, הָעַרְב־רַב, מַחְדִּירִים בֵּין נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְהוּא שֶׁשׁ וְשִׂמְחַ שְׂאוֹכֵל מֵאֲכָלִים כְּשָׂרִים. וְכֹל
 שֶׁכֵּן אֵיזוֹ שְׂמִחָה יֵשׁ לְאָדָם כְּשְׂזוּכָה וּבְכֹל יוֹם מִתְעַטֵּף
 בְּצִיצִית, וּמִתְעַטֵּר בַּתְּפִלִּין, וְיֵשׁ לוֹ מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ

וכו', בודאי צריך להיות שש ושמת, שבחר בטוב,
 שבחר בהקדוש-ברוך-הוא. ואם יהודי מקיים זאת, הוא
 הכי מאשר בחיים. כמאמרם ז"ל (מנחות מג:): תפלין
 בראשו ובזרועו, וציצית בבגדו ומזוזה על פתחו,
 בחזוק שלא יחטא; כי כשאדם שמת במצוות הבורא
 יתברך שמו, השמחה הזו מכניסה בו "ישוב הדעת"
 כזה, שבכך לא יחטא אל הקדוש-ברוך-הוא, אדרבה
 ימשך תמיד אחריו יתברך, אשר זהו ה"ישוב הדעת"
 הכי גדול, שאדם צריך להגיע אליו. לזאת, בני ובנותי
 היקרים! מה שעבר עד עתה עבר, הבה התחילו מעתה
 לשוב אליו יתברך, ותלכו לשמע שעורי תורה, אשר
 תהלה לאל, נתרבו המקומות שיכולים לשמע בהם
 שעורי קדש, שעורי הלכה, כיצד לקיים מצוותיו יתברך
 בהדור רב, ותקיימו מצוותיו יתברך, וזה יזכר לכם את
 הגוף הגשמי והחמרי וכן את העולם החמרי, עד
 שבבבות הזמן — אם תשקדו בלמוד התורה הקדושה
 ובקיום המצוות, ותרבו בתפלה, אזי תראו שלפתע
 פתאם יתגלה לכם אור נורא ונפלא מאד, שתרגישו
 עצמכם בעולם הזה כדגמת העולם הבא, עוד בחיים
 חיותכם בעולם הזה תחישו שאתם בגן-עדן; כי כזה
 שאדם מסתכל על רוחניות חיות אלקות, לידע
 שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיג ומקיים את כל
 הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, זהו לבוש לגבי

האין סוף ברוך הוא, בזה בעצמו מרגיש טעם העולם
הבא בעולם הזה. אבל אין זה בא קל לאדם; כי טבעו
של כל אדם, שנמשך אחר העצבות והעצלות, הדכאון
והיאוש, הפעם והעצבים, אבל בזה שמרגיל עצמו
לדבר אליו יתברך בכל יום, לבקש ממנו יתברך:
"רבוננו של עולם, תן לי ישוב הדעת, תן לי שכל ודעת,
תן לי חשק ורצון להפיר אותך, תן לי דעת מישבת,
שאזכה לדעת מה תכליתי בזה העולם". אם אדם
יתמיד בתפלה ובקשה בכל יום אל הקדוש-ברוך-הוא,
לא יארך זמן רב, שכל חזיו ישתנו לטובה. אבל זה
תלוי רק בכם, בני ובנותי היקרים! כפי מידת העקשנות
שתהיה בכם, שתהיו עקשנים בשיחה בינו לבין קונו,
כאשר אתם מדברים אל חבר וידיד טוב, בלי שום
חכמות כלל. אשר זו היתה מעלת הצדיקים, שהתבודדו
ודברו אל השם יתברך. ואף שבתחלה ידמה לכם שאף
אחד אינו שומע אתכם, באמת תדעו, כי הוא יתברך
אתכם, עמכם ואצלכם, כי בלעדי הקדוש-ברוך-הוא
אינכם שוים כלום. ותתישבו בדעתכם, אשר מי מסתכל
בכם?! מי שומע בכם?! מי נושם בכם?! הכל זה
אלקות, וכל מה שאתם רואים — זהו אלקות, רק
נתלבש בלבוש הזה. ומדוע אנו רואים כל-כף הרבה
זבל, כל-כף הרבה סבל וצרות? הכל בשביל הבחירה
והנפיון, שהקדוש-ברוך-הוא רוצה לראות אל מי נפנה

בַּעַת צָרָה; הָאֵם נִבְרַח אֵלָיו יִתְבַּרַךְ אוֹ נִעֲזֹב אֶת רוּחַנִיּוֹת
אֱלֹקוֹת, וְנִבְרַח אֶל גְּשָׁמִיּוֹת כְּמוֹ חַיּוֹת יַעַר. וְזוֹ הַבְּחִירָה
שֶׁמָּסְרוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל. לְזֹאת, בְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מֵאַחַר
שֶׁעֲזַרְכֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּבְרַאתֶם מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל,
עֲלֵיכֶם לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד, וְאֵל תִּתְיַאֲשׁוּ. וְאַפְלוּ
שֶׁהִגַּעְתֶּם לְמַצְבִּים הֶכִי גְרוּעִים בַּחַיִּים, וְאַתֶּם סוֹבְלִים
סֹבֵל הֶכִי גָדוֹל — הֵן מֵעַצְמְכֶם וְהֵן מֵיְלֻדֵיכֶם, הֵן הַבַּעַל
מִהָאִשָּׁה וְהֵן הָאִשָּׁה מִהַבַּעַל וְהֵן שְׁנֵיהֶם מִהֵילָדִים,
וּמִקְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה, וְכֵן מִשְׂכָּנִים רְעִים, שֶׁמְמַרְרִים לְכֶם
חַיִּיכֶם וְכוּ', וְנִדְמָה כִּי זֶהוּ סוּף הָעוֹלָם, וְאַיִנְכֶם יְכוֹלִים
יּוֹתֵר — אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ, אֶלֶּא תִבְרַחוּ אֶל הַבוֹרָא יִתְבַּרַךְ
שְׁמוֹ, וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וְתִשְׁפְּכוּ לְפָנָיו
לְבַבְכֶם; כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה,
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַפֶּה וּמַחֲכֶה שֶׁיְהוּדֵי יִפְתַּח פִּיו
וַיְדַבֵּר אֵלָיו, אֲשֶׁר זֶה נִקְרָא "יְשׁוּב הַדַּעַת" הָאֱמֵתִי.
וּכְכֹל שֶׁאָדָם יֵיִשֵׁב דַּעְתּוֹ עַל מֶה וְלָמָּה נִבְרָא בְּזֶה
הָעוֹלָם, יּוֹתֵר שִׂמְחָה תִּכְנַס בּוֹ; כִּי יִתְחִיל לְשִׂמְחָה: בְּרוּךְ
הַשֵּׁם, עַל-אֵף כָּל צָרוֹתַי לֹא נִבְרַאתִי מִגּוֹיֵי הָאָרְצוֹת,
אֶלֶּא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל — אִם בֶּן רְצִיתִי וְאִם לֹא, אֲבָל
בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד, אֲנִי בֶן שֵׁל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר הַשְׂמִיחָה הַזֹּאת עוֹלָה עַל כָּל
הַשְׂמִחוֹת. וְזוֹ הַבְּרָכָה שֶׁאֲנִי מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם: "שֵׁלֵא
עֲשֵׂנִי גוֹי"; יְהוּדֵי הוּא לְמַעַלָּה מִגּוֹיֵי הָאָרְצוֹת, אֵף

שְׁהַעֲרַב־רַב אֵינָם רוֹצִים לְקַבֵּל זֹאת, אָבֵל זֶה עֲבָדָה, עִם
 יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, וּמִקִּיָּמִים מְצוּוֹתָיו
 יִתְבָּרַךְ. עַל־כֵּן נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל הֵן עֲנִיָּן אַחַר לְגַמְרֵי, כְּמוֹ
 שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד, א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם"; וְכִידוּעַ
 בֶּן, אִף שִׁיְהִיָּה הַכִּי גְרוּעַ, וַיַּעֲשֶׂה לְאָבִיו כָּל מִיָּנִי צְרוּת
 צְרוּרוֹת שְׁבַע עוֹלָם, אִם רַק יָבֹא לְפָנָיו בַּחֲזָרָה, וַיִּתְחַנֵּן
 וַיִּבְקֹשׁוּ סְלִיחָה, כְּכֹר רַחֲמֵי הָאֵב יִתְגַּלְּגְלוּ עָלָיו, וַיִּרְחַמּוּ
 וַיִּמְחַל וַיִּסְלַח לוֹ, וַיִּתְחִיל לְתַת לוֹ מַתָּנוֹת, וַיִּרְאֶהוּ אֶהְבֵּה
 גְדוּלָּה. וְזֹאת אָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֵיךְ שְׁלֹא יִתְנַהֵג הַבֶּן,
 אִף שִׁיעֲלָה אֶת חֲמַת אָבִיו בְּמָאד מְאֹד, בְּרָגַע שֶׁבָּא
 בְּשִׁבְרוֹן לֵב, וַיִּמְרָאֵה גַעְגּוּעִים וְאֶהְבֵּה, מִתְחַנֵּן לְפָנֵי
 אָבִיו, רַחֲמֵי הָאֵב מִתְעוֹרְרִים עַל הַבֶּן, וְהַכֵּל מִשְׁתַּנֵּה.
 כְּמוֹ־כֵן וַיּוֹתֵר מִכֵּן בְּאֵינן עֶרְךָ כָּלֵל, אֲצֵל בֵּר יִשְׂרָאֵל,
 אֲפֹלוּ שֶׁעָשָׂה עַד כֹּה מַה שֶׁעָשָׂה, וְחָטָא נִגְדוּ יִתְבָּרַךְ,
 וְעָבַר עַל רְצוֹנוֹ כְּפִי שֶׁעָבַר, אִם רַק יָבֹא אֶל הַקָּדוֹשׁ־
 בְּרוּךְ־הוּא, וַיִּתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם!
 חָטָאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי, וְהִרַע בְּעֵינַיִךְ עֲשִׂיתִי"; וַיִּרְבֵּה
 בְּדַבּוּרִים לְקוֹנוֹ, אִף שֶׁבִּתְחִלָּה יִדְמָה לוֹ שֶׁאִף אֶחָד אֵינּוּ
 שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ, אוֹ אֵינּוּ צָרִיךְ אוֹתוֹ, יִהְיֶה חֲזַק לְדַבֵּר אֶל
 אֵל עוֹלָם עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בְּעַקְשָׁנוֹת גְּדוּלָּה, לְבִסּוּף,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! תִּרְאוּ אֶת אֲשֶׁר יִקְרָה לָכֶם,
 שֶׁתִּשְׁתַּנֵּה דַעְתְּכֶם לְגַמְרֵי וְתִפְקַחְנָה עֵינֵיכֶם, וְתִתְחִילוּ
 לְרְאוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמוֹ עֵינֵיכֶם, תִּתְחִילוּ לְהִרְגִישׁ אֵיךְ

הקדוש-ברוך-הוא נמצא פה ובלעדיו אין שום נמצא, ורק הוא יתברך מחיה וממהיה ומקים את הבריאה כלה. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות ל"ישוב הדעת" אמתי, אשר יעזר לכם לעבר על כל הפעיות בחיים, ראו כבר עכשו לדבר אל השם יתברך ולבקשו בעקשנות גדולה, לא לבוא עם כמה דבורים וכשאין רואים ישועה נשברים ומתישים, אלא בעקשנות גדולה בכל יום ויום לבקש כל אשר אתם צריכים לבקש ממנו יתברך אז תראו שסוף כל סוף הכל יתהפך לטובה וימשך עליכם ברכה והצלחה ויתגלה עליכם הקדוש-ברוך-הוא בכבודו ובעצמו, ותראו שהעולם הזה הוא נסיון אחד גדול, שמנסים את האדם שצריך לראות את כל הזהמות והקלפות והחשך והשקר, הכל בשביל הבחירה והנסיון. ואם אדם נמשך אחר הקדוש-ברוך-הוא, אז נתבטל השקר והעצבות והיאוש, ורואה אור בחיים, רואה תקנה בשביל מה לחיות. כי אין עוד אשר לאדם פדבקות באין סוף ברוך הוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! שלמות "ישוב הדעת", שאדם צריך לישוב עצמו, שעדין לא מאחר, ואין זה סוף העולם, ואף שנמצא עתה במצבים הכי קשים בחייו, יכול לצאת מהכל, ואסור לו לאבד עשתונותיו, אסור לו לפל בעצבות ובמרירות ובעצבים. לזאת, בני ובנותי היקרים! הכניסו היטב בדעתכם, כל מי שיש לו עצבים

יותר חזקים, הוא מצליח יותר, כי יש לו סבלנות גדולה
 בחיים לסבל הכל. לזאת עשו מה שביכולתכם לדבר אל
 השם יתברך, ולבקשו יתברך, שתמיד תהיו שמחים
 ועליזים, עד שתזכו להגיע למדרגה זו של גלוי שכינה,
 שיתגלה עליכם הקדוש-ברוך-הוא, ואז תרגישו את
 הנעם בחיים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!